

Conf. univ. dr. Marieta Safta

Facultatea de Drept,
Universitatea „Titu Maiorescu” din București

Drept constituțional și instituții politice

Vol. II. Instituții politice

Ediția a 4-a, revizuită

Editura
Hamangiu
2022

Cuprins

TITLUL I. INSTITUȚIILE POLITICE	1
TITLUL II. PUTEREA ORGANIZATĂ STATAL	3
Capitolul I. Teorie generală.....	3
<i>Secțiunea 1. Caracterizarea puterii organizate statale.....</i>	<i>3</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Trăsăturile puterii organizate statale.....</i>	<i>4</i>
§1. Puterea de stat, formă a puterii	4
§2. Caracterul organizat.....	4
§3. Unicitatea	5
§4. Caracterul de constrângere	5
§5. Suveranitatea.....	6
Capitolul al II-lea. Separația puterilor în stat.....	9
TITLUL III. TEORIA STATULUI	16
Capitolul I. Definiția și elementele statului.....	16
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de stat.....</i>	<i>16</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Elementele statului .....</i>	<i>17</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Autoritățile (instituțiile) statului.....</i>	<i>19</i>
Capitolul al II-lea. Forma statului	21
<i>Secțiunea 1. Noțiune .....</i>	<i>21</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Forma de guvernământ.....</i>	<i>21</i>
§1. Definiție	21
§2. Clasificare	21
<i>Secțiunea a 3-a. Regimul politic .....</i>	<i>23</i>
<i>Secțiunea a 4-a. Structura de stat .....</i>	<i>23</i>
§1. Noțiune.....	23
§2. Formele structurii de stat	24
Capitolul al III-lea. Caracterele statului român.....	26
TITLUL IV. PARTIDELE POLITICE	31
Capitolul I. Apariția partidelor politice.....	31
Capitolul al II-lea. Conceptul de „partid politic”. Funcțiile partidelor politice	35
<i>Secțiunea 1. Trăsături definitorii .....</i>	<i>35</i>

<i>Secțiunea a 2-a. Definiții ale partidelor politice</i>	37
<i>Secțiunea a 3-a. Funcții ale partidelor politice</i>	37
Capitolul al III-lea. Clasificări ale partidelor politice	40
Capitolul al IV-lea. Sisteme de partide. Clasificări	43
Capitolul al V-lea. Partidele politice în România	45
<i>Secțiunea 1. Reglementare</i>	45
§1. Norme constituționale de referință	45
§2. Norme infraconstituționale de referință	47
<i>Secțiunea a 2-a. Organizarea partidelor politice</i>	47
<i>Secțiunea a 3-a. Înregistrarea partidelor politice</i>	48
<i>Secțiunea a 4-a. Funcționarea partidelor politice</i>	49
<i>Secțiunea a 5-a. Finanțarea partidelor politice</i>	55
<i>Secțiunea a 6-a. Încetarea activității partidelor politice</i>	60
§1. Modalitățile de încetare a activității partidelor politice	60
§2. Constatarea neconstituționalității partidelor politice	60
§3. Dizolvarea pe cale judecătorească a unui partid politic.....	63
§4. Limite ale libertății de asociere în partide politice	64
TITLUL V. SISTEMUL ELECTORAL	72
Capitolul I. Considerații generale	72
Capitolul al II-lea. Drepturile electorale ale cetățenilor români	76
<i>Secțiunea 1. Dreptul de vot</i>	76
<i>Secțiunea a 2-a. Dreptul de a fi ales</i>	77
<i>Secțiunea a 3-a. Dreptul de a alege și de a fi ales în Parlamentul European</i>	78
Capitolul al III-lea. Scrutinul	80
<i>Secțiunea 1. Concept</i>	80
<i>Secțiunea a 2-a. Sistemul majoritar</i>	80
§1. Caracterizare	80
§2. Scrutinul majoritar uninominal	80
§3. Scrutinul majoritar de listă (plurinominal).....	82
<i>Secțiunea a 3-a. Sistemele electorale cu reprezentare proporțională</i>	83
<i>Secțiunea a 4-a. Sisteme mixte</i>	84
§1. Caracterizare	84
§2. Clasificare	84

Capitolul al IV-lea. Organizarea și desfășurarea alegerilor în	
România.....	85
<i>Secțiunea 1. Alegerile pentru Parlament.....</i>	<i>85</i>
§1. Scrutinul.....	85
§2. Aducerea la cunoștință a datei alegerilor.	
Campania electorală.....	85
§3. Circumscripțiile electorale.....	86
§4. Birourile electorale. Oficiile electorale.....	86
§5. Secțiile de votare.....	91
§6. Registrul electoral.....	92
§7. Listele electorale.....	95
§8. Candidaturile.....	96
§9. Desfășurarea votării.....	98
§10. Stabilirea rezultatelor votării.....	100
§11. Constatarea rezultatelor alegerilor.....	103
11.1. Stabilirea pragului electoral.....	103
11.2. Repartizarea mandatelor de deputat, respectiv	
de senator.....	103
§12. Publicarea rezultatelor alegerilor.....	107
§13. Votul prin corespondență.....	107
<i>Secțiunea a 2-a. Alegerile pentru Parlamentul European.....</i>	<i>111</i>
§1. Listele electorale. Competențe ale Autorității Electorale	
Permanente.....	111
§2. Candidaturile.....	112
§3. Desfășurarea votării.....	114
§4. Stabilirea rezultatelor votării.....	115
§5. Atribuirea mandatelor.....	116
TITLUL VI. REFERENDUMUL.....	120
Capitolul I. Noțiuni.....	120
Capitolul al II-lea. Tipuri de referendum.....	121
Capitolul al III-lea. Funcțiile referendumului.....	122
Capitolul al IV-lea. Regimul juridic al referendumului	
în România.....	123
<i>Secțiunea 1. Sediul materiei și tipuri de referendum.....</i>	<i>123</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Reguli generale privind referendumul</i>	
<i>național.....</i>	<i>124</i>
§1. Tipuri de referendum.....	124
§2. Participarea la referendum.....	124
§3. Valabilitatea referendumului.....	124

<i>Secțiunea a 3-a. Organizarea și desfășurarea referendumului</i>	128
§1. Stabilirea obiectului și a datei referendumului	128
§2. Organizarea referendumului	131
§3. Campania pentru referendum	133
§4. Desfășurarea referendumului	133
§5. Stabilirea rezultatelor referendumului	133
<i>Secțiunea a 4-a. Rolul Curții Constituționale în cadrul procedurii referendumului</i>	135
Capitolul al V-lea. Efectele referendumului	153
TITLUL VII. PARLAMENTUL	156
Capitolul I. Caracterizarea și funcțiile Parlamentului	156
<i>Secțiunea 1. Caracterizarea Parlamentului. Istoric</i>	156
<i>Secțiunea a 2-a. Funcțiile Parlamentului</i>	158
§1. Funcția de reprezentare	158
§2. Funcția legislativă	159
§3. Funcția de stabilire a direcțiilor principale ale activității social-economice, culturale, statale și juridice	162
§4. Funcția de alegere, formare, avizarea formării, numire sau revocare a unor autorități statale	163
§5. Funcția de control	163
§6. Funcția de conducere în politica externă	176
§7. Funcția de organizare internă	182
Capitolul al II-lea. Structura Parlamentului și organizarea lui internă	183
<i>Secțiunea 1. Structura Parlamentului</i>	183
<i>Secțiunea a 2-a. Autonomia regulamentară și bugetară a Parlamentului</i>	188
<i>Secțiunea a 3-a. Organizarea internă a Parlamentului</i>	193
§1. Grupurile politice parlamentare.....	193
§2. Birourile	196
§3. Comisiile parlamentare	200
Capitolul al III-lea. Funcționarea Parlamentului	217
<i>Secțiunea 1. Mandatul sau legislatura</i>	217
<i>Secțiunea a 2-a. Sesiunea</i>	218
<i>Secțiunea a 3-a. Ședința</i>	219
Capitolul al IV-lea. Actele Parlamentului	221
<i>Secțiunea 1. Categoriile de acte</i>	221

Secțiunea a 2-a. Legea, ca act juridic al Parlamentului.....	221
§1. Conceptul de lege. Clasificări	221
§2. Procedura adoptării legilor.....	223
2.1. Inițiativa legislativă	223
2.2. Pregătirea legii. Expunerea de motive, nota de fundamentare, studiul de impact	227
2.3. Soluțiile legislative propuse și redactarea legii.....	229
2.4. Avizarea proiectelor de legi și a propunerilor legislative	232
2.5. Dezbaterea și adoptarea proiectului de lege.....	233
2.5.1. <i>Sesizarea Camerelor Parlamentului</i>	233
2.5.2. <i>Dezbaterea și avizarea de către comisiile permanente competente</i>	237
2.5.3. <i>Procedura amendamentelor. Debaterile în plen</i>	238
2.5.4. <i>Votarea proiectului de lege</i>	241
2.6. Posibilitatea de sesizare a Curții Constituționale pentru exercitarea controlului de constituționalitate al legii înainte de promulgare. Efectul deciziilor Curții Constituționale de constatare a neconstituționalității legii în control <i>a priori</i>	245
2.7. Promulgarea. Reexaminarea legii la cererea Președintelui României.....	248
2.8. Publicarea legii	249
2.9. Procedura de urgență.....	249
2.10. Angajarea răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege	251
Secțiunea a 3-a. Hotărârea, act juridic al Parlamentului	252
Secțiunea a 4-a. Moțiunile	257
§1. Noțiune și clasificare	257
1.1. Moțiunile simple.....	257
1.2. Moțiunea de cenzură.....	258
1.2.1. <i>Caracterizare și reglementare</i>	258
1.2.2. <i>Etape procedurale</i>	259
Secțiunea a 5-a. Actele structurilor interne ale Parlamentului.....	262
Capitolul al V-lea. Deputații și senatorii	263
Secțiunea 1. Statutul deputaților și senatorilor	263
Secțiunea a 2-a. Dobândirea/pierderea calității de deputat/senator.....	265
Secțiunea a 3-a. Drepturile și obligațiile deputaților și senatorilor	266
Secțiunea a 4-a. Imunitatea parlamentară	267

<i>Secțiunea a 5-a. Incompatibilități</i>	270
<i>Secțiunea a 6-a. Principii de conduită parlamentară.</i>	
<i>Răspundere și sancțiuni</i>	274
Capitolul al VI-lea. Consiliul Legislativ	278
TITLUL VIII. PUTEREA EXECUTIVĂ	280
Capitolul I. Aspecte generale	280
Capitolul al II-lea. Președintele României	281
<i>Secțiunea 1. Rol și atribuții</i>	281
§1. Dispoziții constituționale de referință	281
§2. Atribuții privind legiferarea	283
§3. Atribuții privind organizarea și funcționarea puterilor publice	285
§4. Atribuții privind alegerea, formarea, avizarea formării, numirea sau revocarea unor autorități publice	286
§5. Atribuții în domeniul apărării țării și asigurării ordinii publice.....	299
§6. Atribuții în domeniul politicii externe	300
§7. Atribuții ce decurg din obligațiile României de stat membru al Uniunii Europene	300
§8. Alte atribuții	302
<i>Secțiunea a 2-a. Alegerea Președintelui României</i>	303
§1. Considerații generale. Cadru normativ	303
§2. Desfășurarea alegerilor	303
2.1. Listele electorale. Secțiile de votare.....	303
2.2. Birourile electorale.....	304
2.3. Candidaturile	304
2.4. Desfășurarea votării	305
2.5. Stabilirea rezultatului alegerilor	309
§3. Rolul Curții Constituționale în procesul electoral pentru alegerea Președintelui României.....	311
3.1. Cadru legal	311
3.2. Soluționarea contestațiilor privind înregistrarea sau respingerea înregistrării candidaturilor sau a semnelor electorale	314
3.3. Soluționarea contestațiilor privind împiedicarea unui partid sau a unei formațiuni politice ori a unui candidat de a-și desfășura campania electorală.....	316
3.4. Soluționarea contestațiilor privind anularea rezultatelor alegerilor	316
3.5. Confirmarea și validarea rezultatului alegerilor.....	317

<i>Secțiunea a 3-a. Răspunderea Președintelui României</i>	326
§1. Imunitatea Președintelui României.....	326
§2. Răspunderea politică a Președintelui României.....	332
§3. Răspunderea penală.....	333
<i>Secțiunea a 4-a. Actele Președintelui României</i>	334
§1. Decretul.....	334
1.1. Caracterizare generală.....	334
1.2. Clasificări	335
§2. Mesaje, declarații, apeluri	341
Capitolul al III-lea. Guvernul	344
<i>Secțiunea 1. Rolul, funcțiile și atribuțiile Guvernului</i>	344
<i>Secțiunea a 2-a. Structura și conducerea Guvernului</i>	345
<i>Secțiunea a 3-a. Funcționarea Guvernului</i>	346
<i>Secțiunea a 4-a. Actele Guvernului</i>	348
§1. Categoriile de acte.....	348
§2. Delegarea legislativă.....	348
2.1. Norme constituționale de referință	348
2.2. Statuări în jurisprudența Curții Constituționale cu privire la regimul ordonanțelor de urgență ale Guvernului.....	350
TITLUL IX. AUTORITATEA JUDECĂTOREASCĂ	357
Capitolul I. Delimitări conceptuale	357
Capitolul al II-lea. Instanțele judecătorești	358
<i>Secțiunea 1. Categoriile de instanțe judecătorești</i>	358
§1. Înalta Curte de Casație și Justiție	358
§2. Curțile de apel.....	358
§3. Tribunalele	359
§4. Judecătoriile.....	359
§5. Instanțele militare.....	360
§6. Instanțele extraordinare și instanțele specializate	360
<i>Secțiunea a 2-a. Specificul activității jurisdicționale și principiile fundamentale potrivit cărora se realizează justiția</i>	363
§1. Independența judecătorului și supunerea lui numai legii.....	363
§2. Principiul legalității	368
§3. Accesul liber la justiție	368
§4. Justiția se realizează în mod egal pentru toți	369
§5. Dreptul la apărare	369
§6. Prezumția de nevinovăție	369
§7. Publicitatea ședințelor de judecată	369
§8. Folosirea limbii oficiale și a limbii materne în justiție	370

Capitolul al III-lea. Ministerul Public	371
Capitolul al IV-lea. Consiliul Superior al Magistraturii	378
<i>Secțiunea 1. Rol și componență .....</i>	<i>378</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii .....</i>	<i>379</i>
§1. Atribuțiile Plenului Consiliului Superior al Magistraturii	380
§2. Atribuțiile secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii	381
§3. Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii în domeniul răspunderii disciplinare a magistraților	384
TITLUL X. CURTEA CONSTITUȚIONALĂ	387
Capitolul I. Reglementarea Curții Constituționale	387
Capitolul al II-lea. Structura Curții Constituționale	388
Capitolul al III-lea. Atribuțiile Curții Constituționale	389
<i>Secțiunea 1. Clasificare .....</i>	<i>389</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Scurtă caracterizare .....</i>	<i>389</i>
§1. Controlul constituționalității legilor înainte de promulgare [art. 146 lit. a) teza I din Constituție]	389
§2. Verificarea constituționalității inițiativelor de revizuire a Constituției [art. 146 lit. a) teza a II-a] și a legii de revizuire adoptate de Parlament (art. 23 din Legea nr. 47/1992)	390
§3. Controlul constituționalității tratatelor sau a altor acorduri internaționale [art. 146 lit. b) din Constituție]	391
§4. Controlul constituționalității regulamentelor Parlamentului [art. 146 lit. c) din Constituție]	392
§5. Controlul constituționalității hotărârilor plenului Camerei Deputaților, hotărârilor plenului Senatului și hotărârilor plenului celor două Camere reunite ale Parlamentului [art. 146 lit. l) din Constituție și art. 27-28 din Legea nr. 47/1992]	392
§6. Soluționarea excepției de neconstituționalitate ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial [art. 146 lit. d) teza I din Constituție]	394
§7. Soluționarea excepției de neconstituționalitate ridicate de Avocatul Poporului [art. 146 lit. d) teza a II-a din Constituție]	396
§8. Soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice [art. 146 lit. e)]	396

---

§9. Atribuția de a veghea la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și de a confirma rezultatele sufragiului [art. 146 lit. f) din Constituție].....	397
§10. Constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României [art. 146 lit. g) din Constituție].....	398
§11. Emiterea avizului consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României [art. 146 lit. h) din Constituție].....	398
§12. Veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia [art. 146 lit. i)].....	399
§13. Verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni [art. 146 lit. j)]	399
§14. Hotărăște asupra contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic [art. 146 lit. k)].....	399
Capitolul al IV-lea. Reguli procedurale specifice activității Curții Constituționale	401
Capitolul al V-lea. Actele Curții Constituționale și efectele acestora	403
<i>Secțiunea 1. Tipuri de acte .....</i>	<i>403</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Obligatorietatea erga omnes a deciziilor Curții Constituționale .....</i>	<i>404</i>
<i>Secțiunea a 3-a. Obligatorietatea pentru viitor a deciziilor Curții Constituționale .....</i>	<i>406</i>
BIBLIOGRAFIE	415